

ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 118-0-Кж-К-06-000 006
Бања Лука, 22.2.2007. године

У ИМЕ РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ!

Врховни суд Републике Српске у вијећу које чине судија Војислав Димитријевић, као предсједник вијећа, те судије Горана Микеш и Слободан Милашиновић, као чланови вијећа, уз учешће записничара Мира Трифковић-Шормаз, у кривичном предмету против оптуженог Н.Д. сина Ј., из села Д., Ш., због кривичног дјела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1. у вези са чланом 22. Кривичног закона Републике Српске - општи дио, након одржаног претреса дана 22.2.2007. године, у складу са рјешењем Врховног суда Републике Српске број: 118-0-Кж-06-000 034 од 21.3.2006. године којим је укинута пресуда Окружног суда у Бањој Луци број К-37/05 од 5.12.2005. године, у присуству Републичког тужиоца Светлане Брковић, оптуженог Н.Д. и његовог браниоца М.Т., адвоката из БЛ, донио је и истог дана јавно објавио:

ПРЕСУДУ

ОПТУЖЕНИ:

Н.Д., син Ј. и мајке М. рођене Г., рођен ... године у Ш., настањен у мјесту Д., општина Ш., Србин, држављанин РС, БиХ, писмен са завршеном Машинско техничком школом, ожењен, отац двоје млдб. дјеце, војску служио 1976/77 у ЈБ. води се у војној евиденцији Ш., посједује ауто кран са мјесечном зарадом од 500 КМ, осуђиван пресудом Општинског суда Јајце број К-57/84 од 15.5.1985. године на новчану казну у износу од 5.000 динара, пресудом Окружног суда Титиград број К-32/85 од 18.4.1985. године на казну затвора у трајању од четири мјесеца, те пресудом Општинског суда Јајце број К-221/89 од 25.12.1990 године на казну затвора у трајању од пет мјесеци,

КРИВЈЕ

Што је:

дана 25.9.1993. године, за вријеме оружаног сукоба у БиХ, пет за сада непознатих војника, у маскирним униформама, сви наоружани аутоматским пушкама, око 23,00 часова, долазе пред кућу оштећеног С.Р. у Ул. ... у Ш., те наређују истом да са својим сином Ц., пође са њима ради наводног давања изјаве у Полицијску станицу у Ш., обећавајући им да ће их потом одмах обојицу

вратити кући, што ови чине, те улазе у војни цип, који се налазио у непосредној близини, сједају у задњи дио возила којом приликом им војници вежу руке, те се возилом упућују у правцу Б., гдје им се у мјесту С., општина Ш., придружује и оптужени Н.Д., који је наоружан аутоматском пушком, смјешта у задњи дио возила, насупрот мјесту гдје су сједили оштећени, те кад му С. по претходном препознавању у једном тренутку обраћа ријечима: „шта ми ово уради и ако сам ти ја нешто крив у животу, није ти крив мој син Ц.“, настављајући даље при том разговарати са оптуженим, гдје овај одговара у смислу „има војска за то, она ће то ријешити“, да би током вожње, возило по доласку у Б. наставило своје кретање у правцу МГ, те се након пређених 5 до 6 км, зауставља у предјелу Ш.1, подручје општине МГ, па када један од војника који је сједио на мјесту сувозача, наређује С. да изађе, оптужени одмах потом отвара задња врата на возилу, излази први, а за њим и оштећени С., гдје потом оптужени ставља метак у цијев на својој аутоматској пушци, те пушку заједно са још двојицом војника, противно члану 3. став 1. тачки 1. IV Женевске конвенције о заштити грађанских лица за вријеме рата од 12. августа 1949. године, а посебно противно члану 4. став 2. тачка а) Допунског Протокола Женевске конвенције од 12.8.1949. године о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба (протокол II), усвојеног у Женеви 8. јуна 1977. године, претходно знајући да су оштећени цивили, са удаљености до два метра усмјерава у правцу оштећеног С.Р. који је у тој прилици везаних руку, леђима окренут, стајао на ивици провалије дубоке више десетина метара, да би оштећени у једном тренутку питао оптуженог: „због чега то радиш“, на шта овај одговара „Ово је моја лична жеља да вас ја побијем“, па када се у једном тренутку оштећени С.Р. нагло баца на лијеву страну, падајући у провалију, оптужени и двојица непознатих војника, истовремено испалају више метака у његовом правцу, а убрзо након тога, оптужени и непознати војници пуцајући из аутоматских пушака лишавају живота и његовог сина Ц.Р., чије је тијело нађено у близини, а које је потом превезено у ДЗ у МГ, којом приликом је утврђено да је оштећени Ц.Р. погођен једним пројектилом из ватреног оружја у предјелу грудног коша, посљедицом чега је наступила смрт истог.

Дакле, кршећи правила међународног права за вријеме оружаног сукоба, заједно са, за сада, непознатим лицима једно цивилно лице покушао лишити живота, а друго цивилно лице лишио живота,

чиме је као саизвршилац, починио кривично дјело ратног злочина против цивилног становништва из члана 142. став 1. у вези са чланом 22. Кривичног закона Републике Српске, па га суд на основу овог законског прописа и на основу прописа из члана 5., 33., 38. и 41. Кривичног закона Републике Српске

ОСУЂУЈЕ

НА КАЗНУ ЗАТВОРА У ТРАЈАЊУ ОД 10 (ДЕСЕТ) ГОДИНА.

Обавезује се оптужени да на име судског паушала плати суду износ од 600,00 КМ, који је дужан платити у року од 15 дана по правоснажности пресуде

под пријетњом принудног извршења, сходно одредби члана 99. став 1. у вези са чланом 96. став 3. Закона о кривичном поступку.

Оштећени С.Р. са имовинско правним захтјевом упућује на парнични поступак, а сходно члану 108. став 3. Закона о кривичном поступку.

Образложење

Пресудом Окружног суда у Бањој Луци број К-37/05 од 5.12.2005. године (првостепена пресуда) оптужени Н.Д. оглашен је кривим да је починио кривично дјело ратног злочина против цивилног становништва из члана 142. став 1. у вези са чланом 22. Кривичног закона Републике Српске, чињенично поближе описано изреком те пресуде. На основу одредбе члана 99 став 1. у вези са чланом 96. став 3. Закона о кривичном поступку оптужени је обавезан на сношење трошкова кривичног поступка који су се односили на судски паушал у износу од 300 КМ. Оштећени С.Р. са имовинско правним захтјевом упућен је на парнични поступак, а сходно одредби члана 108. став 3. Закона о кривичном поступку.

У поступку по жалби против првостепене пресуде коју је изјавио бранилац оптуженог Н.Д., овај суд је уважавајући жалбу рјешењем број 118-0-Кж-06-000 034 од 21.3.2006. године (укидно рјешење) исту укинуо и одредио одржавање претреса пред Врховним судом Републике Српске.

У складу са укидним рјешењем овај суд је одржао претрес, на коме су отклоњене битне повреде одредаба кривичног поступка због којих је укинута првостепена пресуда, на начин што је као доказну грађу за своју одлуку узео изведене доказе пред првостепеном пресудом.

Поред доказа који су били изведени у првостепеном поступку, суд је на основу овлашћења прописаног одредбом члана 268. став 2. тачка д) Закона о кривичном поступку прочитао Одлуку Предсједништва СР БиХ број 03-11/92 од 15.4.1992. године о проглашењу непосредне ратне опасности и наређењу мобилизације ТО на цјелокупној територији СБиХ.

Тужилац није имао нових доказних приједлога, а бранилац оптуженог је предложио да се у својству свједока саслушају М.Г. и М.М.. Ови доказни приједлози су одбијени на основу одредбе члана 270. став 2. Закона о кривичном поступку. Према наводима браниоца ни један од предложених свједока нема непосредна сазнања о самом догађају од 25.9.1993 године, а по ојени вијећа већ саслушани свједоци представљају довољну основу за правилно утврђивање чињеничног стања.

Укидним рјешењем је утврђено да су у првостепеној пресуди изостали разлози о одлучним чињеницама потребним да се ово кривично дјело квалификује као ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1. ранијег Кривичног закона Републике Српске. Прије свега треба утврдити да ли је у времену и простору, како је то наведено у чињеничном опису оптужнице, постојао оружани сукоб у смислу одредбе члана 3. став 1. IV Женеуске конвенције о заштити грађанских лица за вријеме рата од 12.8.1949 године (у даљем тексту Конвенција). Затим да ли се је десила једна од посљедица прописаних одредбом члана 3. став 1. тачка 1. Конвенције, у овом случају убиство једног или више лица. Као одлучну чињеницу требало је утврдити и образложити постојање везе између оружаног сукоба и поменуте посљедице. Надаље, одлучну чињеницу у овом предмету представља и утврђење да ли оштећени спадају у круг заштићених лица према споменутој одредби Конвенције.

Правилан је став тужиоца да се има сматрати да постоји оружани сукоб гдје год се у односима између држава прибјегне кориштењу оружане силе и гдје између власти и организованих оружаных група или између таквих група унутар једне државе дуже вријеме постоји оружано насиље. Овакав став није оспорен од стране одбране, а у складу је и са праксом Међународног кривичног суда за бившу Југославију (Одлука Жалбеног вијећа тога суда о належности у предмету Тузилац против Т., од 2.10.1995 године, став 70).

Што се пак тиче просторне примјене Конвенције, како је то већ речено укидним рјешењем, не може се прихватити становиште жалбе, односно одбране, која у конкретном случају исто ограничава само на подручје општине Ш., већ се има у виду цјелокупно подручје које контролишу сукобљене стране. Подручје на којем се крећу оружане формације које су укључене у оружани сукоб не ограничава се само на уску линију фронта. Осим тога смисао одредбе члана 3. Конвенције је у томе да заштити цивиле који се по природи ствари ријетко налазе у зони борбених дејстава. Стога по мишљењу овога суда територију на којој постоји оружани сукоб у смислу цитиране одредбе Конвенције треба разумјети као територију на којој усљед постојања оружаног сукоба живот не тече на начин на који се обично одвија у мирнодопским условима. Чиниоци који су од значаја за оцјену да ли на одређеној територији постоји оружани сукоб је, између осталог, близина зоне непосредних борбених дејстава, постојање опште мобилизације, учесталост кретања војних формација, специјални режими наметнути цивилном становништву као што је полицијски сат, нередовно снабдјевање и др.

Чињеница да је постојао оружани сукоб на подручју БиХ у релевантно вријеме (25.9.1993. године) утврђена је у току доказног поступка. Саслушани свједоци Н.С., М.Р., М.Д., Ф.Х., Т.Г., М.П., И.Ш., З.Ш., С.Г., Ч.Б. и Б.Ђ. су потврдили постојање опште мобилизације у том периоду, као и о постојању оружаных борби на К. и Ј. Одлука Предсједништва СР БиХ број 03-11/92 од 15.4.1992. године о проглашењу непосредне ратне опасности и наређењу мобилизације ТО на цјелокупној територији СБиХ, такође говори у прилог томе да су сукобљене стране у спорном периоду прибјегле сили као начину рјешавању спора. Иако општа мобилизација сама за себе није доказ о постојању

оружаног сукоба, ако се узму и други поменути докази може се закључити да је након мобилизације оружане снаге дошло и до њене употребе у смислу постојања оружаног сукоба. Из поменутих доказа произилази да је територија Ш. дана 25.9.1993 године била под контролом Војске РС, а чији је припадник био и оптужени Н.Д. На поменути начин утврђено је постојање оружаног сукоба као услова за примјену одредбе члана 3. Конвенције.

У конкретном случају није спорно, а произилази из проведених доказа, нарочито исказа свједока С.Р., да он и његов син Џ. не спадају у круг лица која су учествовала непосредно у непријатељствима. Самим тим оштећени имају својство заштићених лица сагласно одредби члана 3. став 1. тачка 1. Конвенције. Овај закључак произилази из чињенице да обојица оштећених нису били мобилисани нити су били припадници оружаних формација страна у сукобу.

Овај суд прихвата став Међународног кривичног суда за бившу Југославију у погледу постојања довољне узрочно-последичне везе између дјела која се оптуженом ставља на терет и оружаног сукоба изражен у пресуди Претресног вијећа тога суда у предмету Тужилац против З.А. од 25.6.1999. године. По овом ставу „неопходно је доказати да је дјело до кога је сигурно могло да дође и без сукоба, почињено против одређене жртве управо због тог сукоба.“ (став 45. цитиране пресуде).

У складу са поменутих исправан је став тужиоца у овоме предмету, изражен кроз завршну ријеч на претресу пред овим судом, према коме се не тражи чврста узрочно последична веза између оружаног сукоба и почињења злочина, али се тражи да је постојање оружаног сукоба у знатној мјери утицало на способност учиниоца да злочин почини, његову одлуку да га почини, те начин и циљ извршења дјела.

Са правом се истиче да начин извршења дјела указује да је исто извршено под окриљем оружаног сукоба. Долазак пет лица у војним униформама по оштећене који су цивили, у касним вечерњим сатима, уз *de facto* игнорисање редовне полиције, са смртним исходом за једно лице, те покушај убиства другог лица, без постојања разлога, наводи на закључак да се такав сљед догађаја тешко може замислити осим у ситуацији постојања оружаног сукоба. Стога овај суд сматра да је конкретан животни догађај повезан са постојањем оружаног сукоба на територији БиХ. Овакав слијед догађаја је утврђен на основу проведених доказа, те ако се изузме питање учешћа оптуженог Н.Д., није ни споран. На најцјеловитији начин је описан кроз свједочења самог оштећеног С.Р. Међутим и остали проведени докази упућује да исказу оштећеног треба поклонити вјеру. Искази свједока М.Д. и М.Р., као дежурних полицајаца критичне вечери потврђују начин и вријеме одвођења оштећених С. и Џ.Р. из куће. Из потврде о смрти ДЗ МГ број 319/93 је утврђено да је оштећени Џ.Р. лишен живота пуцањем из ватреног оружја, а што је потврђено и исказом свједока др М.С.

Овај суд је прихватио да су извршиоци предметног дјела била униформисана лица која су извршили одвођење оштећених С. и Џ. Р.а, а како то произилази из већ наведених доказа. Дакле као извршиоци се појављују лица која су припадници једне од страна у сукобу и која дјелују као саизвршиоци, а што је један од услова за примјену одредбе члана 3. Конвенције.

Стога у конкретном случају утврђено је да је дана 25.9.1993 године повредом одредбе члана 3. Конвенције извршено кривично дјело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1. у вези са чланом 22. Кривичног закона Републике Српске, а на штету оштећених С. и Џ.Р.

Суд је прихватио да је у извршењу овога дјела, које треба гледати у цјелини, активно учествовао као саизвршилац оптужени Н.Д. Наиме, првостепени суд је дао ваљане и исцрпне разлоге зашто је поклатио вјеру исказу свједока оштећеног С.Р. Закључак о досљедности овога свједока у погледу описивања предметног догађаја још у вријеме непосредно након његовог извршења, произилази из исказа свједока И.Л., Н.С., А.Ј. и Ф.Х.

Суд није прихватио тврдњу тужилаштва да је између оптуженог Н.Д. и непознатих униформисаних лица постојао претходни договор. Чињеница да се је оптужени Н.Д. нашао у датом времену и простору приликом одвођења оштећених Р., за овај суд није довољна за закључак да је постојао претходни договор. Посебно треба имати у виду и чињеницу да свједоци М.Д. и М.Р., те оштећени С. Р. нису препознали никога од припадника групе униформисаних лица који су оштећене одвели од њихове куће. Ако се зна да је Ш. релативно мало мјесто, лако се може довести у сумњу да је ова лица познавао и сам оптужени Н.Д., па је тиме спорно постојање претходног договора о извршењу дјела. У свјетлу предњег не може се одбацити претпостављена ситуација да се је критичне прилике оптужени случајно нашао на путу којем су се ова лица кретала. У крајњој линији постојање претходног договора не произилази ни из исказа свједока оштећеног С.Р., али са друге стране није од значаја за постојање самога дјела.

Овај суд је у цјелости прихватио разлоге првостепеног суда који су дати у укинутој пресуди, а у погледу прихватања као доказане тврдње тужилаштва да је оптужени непосредно учествовао у покушају убиства оштећеног С.Р., те убиству Џ.Р. Нелогични су наводи жалбе којим се ове чињенице доводе у сумњу, а нарочито учешће оптуженог у убиству Џ.Р. Што се тиче покушаја убиства С.Р., већ је речено да постоји очевидац-оштећени чијем свједочењу је поклатио вјера из напријед наведених разлога. У погледу оштећеног Џ.Р., утврђено је да је исти убијен из ватерног оружја, што произилази и из објективних доказа те исказа свједока др М.С. Такође утврђено је да је критичне прилике Џ.Р. био задњи пут виђен жив. Треба узети у обзир чињеницу да оштећени С.Р., иако није видио сам догађај убиства свога сина, јесте чуо пуцање из аутоматске пушке. При томе за овај суд није од пресудне важности да ли је оштећени С.Р. тада чуо рафал или појединачан пуцањ, а посебно ако се има у виду што је непосредно прије тога покушано убиство у односу на њега. Код

чињенице да је претходно покушано убиство С.Р., сасвим је логичан и за овај суд прихватљив закључак, да се ради о јединственом догађају, односно кривичном дјелу у чијем извршењу је учествовао и оптужени Н.Д., као један од саизвршилаца у смислу одредбе члана 22. ранијег Кривичног закона Републике Српске.

Приликом извршења предметног кривичног дјела у погледу покушаја убиства С.Р. и убиства Ц. Р.а, оптужени Н.Д. био је свјестан свога дјела и хтио његово извршење. Овакав закључак произилази из проведених доказа, а нарочито исказа свједока оштећеног С.Р. Суд није испитивао да ли је оптужени уједно био свјестан да својим поступцима крши правила међународног права, а што за постојање дјела није ни нужно, обзиром да је ријеч о објективном услову кажњивости, којим је посебно одређен карактер и оквир противправности овог кривичног дјела, те не мора бити дио психичког односа учиниоца према дјелу.

Пошто је оптужени Н.Д. предметно кривично дјело починио као саизвршилац са непознатим припадницима оружаних снага једне од страна у сукобу, по оцјени овога суда за постојање кривичног дјела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1. Кривичног закона Републике Српске није од значаја његова припадност одређеној војној јединици.

Приликом одмјеравања казне првостепени суд је правилно анализирао околности прописане одредбом члана 41. став 1. ранијег Кривичног закона Републике Српске. Међутим, имајући у виду радње за које је нашао да су доказане, по оцјени овога суда и мањом затворском казном ће се постићи сврха кажњавања прописана одредбом члана 33. цитираног законског прописа. Имајући у виду запријећену казну за кривично дјело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142. став 1. раније Кривичног закона Републике Српске, те све поменуте околности, а нарочито сврху кажњавања, оптуженом је изречена је казна затвора у трајању од 10 (десет) година.

Оптужени је обавезан се да на име судског паушала плати суду износ од 600,00 КМ, што је у складу са дужином и сложеносту поступка. Овај износ оптужени Н.Д. је дужан платити у року од 15 дана по правоснажности пресуде под пријетњом принудног извршења, а сходно одредби члана 99. став 1. у вези са чланом 96. став 3. Закона о кривичном поступку.

Оштећени С.Р. је са имовинско правним захтјевом упућен на парнични поступак, а сходно члану 108. став 3. Закона о кривичном поступку.

Записничар,

Мира Шормаз Трифковић

Предсједник вијећа,

Војислав Димитријевић